

Рецензія на дисертацію
Аллахвердієвої Ірини Валеріївни
«Розвиток страхування у системі формування соціально-економічної безпеки
регіону», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 –
соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність дослідження. Нині питання про стан соціально-економічної безпеки набуває актуальності для України, адже несприятливі фактори впливають не тільки на суспільство, але і на державу загалом. Страхування виступає важливим елементом розвитку і регулювання соціально-економічних процесів, покликаним не тільки компенсувати витрати ринкової економіки, а й стимулювати її розвиток, надаючи їй соціально-орієнтований характер, а також відіграє важливу стратегічну роль у соціально-економічних перетвореннях, як в країні в цілому, так і на рівні регіону. Тому, обрана тема дисертації для обґрунтування концепції розвитку страхування у системі формування соціально-економічної безпеки регіону є актуальною.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та концептуальних підходів щодо розвитку страхування у системі формування соціально-економічної безпеки регіону.

Основними результатами дисертаційного дослідження, що визначають його наукову новизну результати з різним ступенем наукової новизни. В роботі автором *вперше* обґрунтовані методологічні підходи щодо формування інституту страхового омбудсмена в Україні як альтернативної платформи розгляду справ потерпілих страхувальників та визначені переваги його впливу на формування соціально-економічної безпеки регіону (формування страхової культури в українському суспільстві; підвищення обізнаності про соціальні ризики та ризики у сфері комерційного страхування; налагодження комунікаційних зв'язків між всіма учасниками ринку страхування).

Структура і зміст дисертації. Дисертація присвячена обґрунтуванню концептуальних засад, удосконаленню теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо розвитку страхового ринку у системі формування соціально-економічної безпеки регіону.

Основні результати дисертаційного дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях. Усі положення наукової новизни та основні результати дослідження Аллахвердієвої І. В. опубліковані у 13 наукових працях, а саме: 3 статті у наукових фахових виданнях України; 5 публікації у виданні, що входить до науково-метричної бази Scopus та 5 публікацій у матеріалах конференцій. Перелік опублікованих праць за темою дослідження у повному обсязі відображає зміст дисертаційної роботи.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел інформації та додатку з описом публікацій і участі у конференціях. Загальний обсяг дисертації 177 сторінки.

В *першому розділі* автором поглиблено і конкретизовано понятійний апарат економічної науки, зокрема тлумачення понять «безпека», «економічна безпека», «соціальна безпека», «соціально-економічна безпека», обґрунтовано авторський підхід до визначення сутності категорії «соціально-економічна безпека регіону» (с.31); визначено роль страхування в системі формування соціально-економічної безпеки регіону (с.38-43); систематизовано методичні підходи щодо оцінювання соціально-економічної безпеки регіону та запропонований алгоритм комплексного оцінювання соціально-економічної безпеки регіону з використанням інтегрального показника та уточнено систему показників-індикаторів в розрізі її складових (с.50).

В *другому розділі* автором проаналізовано соціально-економічний розвиток Миколаївської області (п.2.1). Автором проведена оцінка рівня соціально-економічної безпеки регіону (п.2.2) та за результатами здійсненого оцінювання соціально-економічної безпеки Миколаївського регіону за функціональним підходом отримано її інтегральну оцінку за кілька років за функціональними складовими (с.83). Охарактеризовано основні тенденції розвитку ринку страхових послуг в аспекті формування соціально-економічної безпеки регіону. Проаналізовано стан розвитку вітчизняного ринку страхових послуг (с.85-86) та визначено, що темпи зростання страхового ринку продовжують відставати від економічного зростання, становлячи незначну частку у ВВП (с.87). Визначено, що для створення нових можливостей у розвитку страхової галузі важливо впроваджувати заходи щодо забезпечення нормального розвитку страхового ринку України, що сприятиме забезпеченню соціально-економічної безпеки (с.96-103).

В *третьому розділі* запропоновано запровадити системні рішення на державному рівні для того, щоб страхова галузь витримала війну та відновилася і мала змогу здійснювати страхування українців від викликів часу (п.3.1). Встановлено, що важливим є переорієнтація страхового ринку на цифрові технології (с.108-112) та проведений SWOT-аналіз доцільності застосування InsurTech українськими страховими компаніями (с.113). Автором обґрунтовано практичні рекомендації щодо протидії страховому шахрайству у сучасних умовах діяльності страхових компаній України з використанням передового досвіду (п.3.2). Запропонована система з запобігання випадкам страхового шахрайства (с.125), визначені аспекти побудови механізмів протидії шахрайству (с.126-127). Узагальнено міжнародний досвід (с.135-138) та обґрунтовано системний підхід до забезпечення процесу захисту прав споживачів страхових послуг (с.133), який включає чотири складові: правове регулювання, механізм компенсацій, інформаційне забезпечення, вирішення страхових спорів.

Практичне значення наукових результатів. Розроблені автором пропозиції, висновки та результати дисертаційного дослідження доведено до рівня рекомендацій, що знайшли впровадження у практичну діяльність: відділення в м. Миколаїв приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія»; Березанської селищної ради; ТОВ «СП «Південна аграрно-експортна компанія»; Миколаївського національного аграрного університету. Наукові положення, висновки і рекомендації,

сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо логічними та змістовними, викладені на належному теоретико-методичному рівні з використанням сучасних наукових підходів щодо розвитку страхування в системі формування соціально-економічної безпеки регіону.

Дискусійні положення до дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження необхідно висловити окремі зауваження та дискусійні положення:

1. Авторкою запропоновано соціально-економічну безпеку регіону розглядати як комплекс умов і факторів регіональної економічної системи, які забезпечують стабільний і ефективний соціально-економічний розвиток, раціональне використання економічного потенціалу регіону та досягнення інтересів території в межах національної економіки. Погоджуємося з позицією авторки, однак доцільно було б ширше охарактеризувати умови і фактори, що забезпечують стабільний і ефективний розвиток соціально-економічної сфери.

2. В п.1.2 авторкою обґрунтовано вплив страхування на соціально-економічну безпеку та визначено, що для фізичних осіб це забезпечує стійкість перед несприятливими потрясіннями, а для підприємств – страхування підтримує підприємницький ризик. Високо оцінюючи внесок авторки в дослідження наукової думки, можна зазначити, що дослідження набуло б більшої теоретичної цінності, якби авторка детальніше проаналізувала і такий вплив для регіону.

3. У роботі авторка провела комплексну інтегральну оцінку соціально-економічної безпеки Миколаївської області, зробила висновок про невисокий її рівень та визначила, що важливим аспектом в управлінні соціально-економічною безпекою регіону є активізація розвитку тих показників, які відіграють найбільшу роль у формуванні індексу соціально-економічної безпеки області. У той же час робота значно виграла б, якщо авторкою було б надано рекомендації щодо впливу на ті фактори, які призвели до зниження її рівня

4. У третьому розділі представлено пропозиції щодо системного підходу формування соціально-економічної безпеки регіону, забезпечення процесу захисту прав споживачів страхових послуг та активізації діяльності страхового омбудсмена. Підтримуємо позицію авторки, що довіра споживачів до надійності страхових компаній є однією з основних засад розвитку страхового ринку, а ефективне регулювання та нагляд за ринком зміцнюють впевненість і довіру до страхових компаній. Посилити вагомість виконаного дослідження можна було б шляхом визначення конкретніше переваг діяльності страхового омбудсмену на формування соціально-економічної безпеки регіону.

Однак, зазначені дискусійні положення в цілому не знижують загальної позитивної оцінки дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим нормам. Дисертація Аллахвердієвої Ірини Валеріївни на тему «Розвиток страхування у системі формування соціально-економічної безпеки регіону» є завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну та у якій розв'язано конкретне наукове завдання – обґрунтування теоретичних положень і розробка

практичних рекомендацій щодо розвитку страхування у системі формування соціально-економічної безпеки регіону, що має важливе теоретичне та практичне значення для галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051-Економіка.

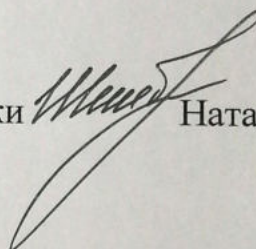
За результатами аналізу положень і кваліфікаційних ознак представленої дисертаційної роботи є підстави стверджувати, що дисертаційна робота Аллахвердієвої І.В. за якістю та змістом проведених досліджень, рівнем наукової новизни отриманих результатів та їхнім практичним значенням відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії (пп. 5,6,7,8,9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), а її авторка – Аллахвердієва Ірина Валеріївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри публічного управління

та адміністрування і міжнародної економіки

Наталія ШИШПАНОВА

Підпис Н.В. Шинганової

засвідчую.

Провірний спеціаліст

В.К.

Юлія Крамова